

UMCS
UNIWERSYTET MEDYCZY I WIEDZ
W LUBLINIE

**POLSKIE TOWARZYSTWO
STATYSTYCZNE**

Bank Polski

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

SIGMA KWADRAT

LUBELSKI KONKURS STATYSTYCZNO- DEMOGRAFICZNY

UMCS
UNIWERSYTET MARIUSZ CIEŚLIKOWSKI
W ŁUBLINIE

**POLSKIE TOWARZYSTWO
STATYSTYCZNE**

Bank Polski

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

Wybrane teorie rozwoju regionalnego

Teoria ośrodków centralnych

Teoria wyjaśnia prawidłowości rządzące rozmieszczeniem, ilością i wielkością miejscowości w systemie osadniczym.

Twórcą jest Walter Christaller, niemiecki geograf, który opublikował teorię w 1933 r. Brał udział m.in. w opracowaniu Generalnego Planu Wschodniego, zajmował się rozmieszczeniem ośrodków administracyjnych na podbitych terenach polskich

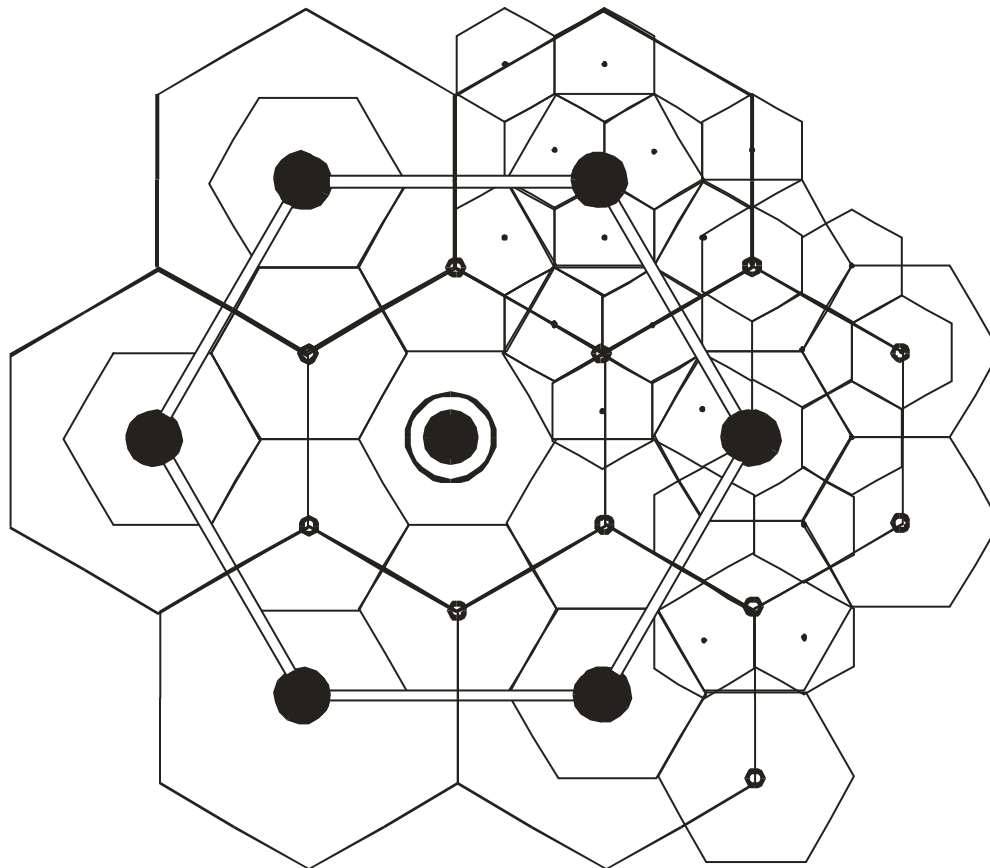
Teoria ośrodków centralnych

- Funkcje centralne
- Zasięg rynkowy dobra centralnego
- Próg sprzedaży dobra centralnego
- Hierarchia osadnicza

Teoria ośrodków centralnych

Heksagonalny układ miejsc centralnych

Teoria ośrodków centralnych

Hierarchia wg D. Sokołowskiego

- I. Stolica państwa
- II. Ośrodki regionalne
- III. Ośrodki subregionalne
- IV. Ośrodki mezoregionalne silnie rozwinięte
- V. Ośrodki mezoregionalne pozostałe
- VI. Ośrodki ponadlokalne
- VII. Ośrodki lokalne

Teoria ośrodków centralnych

Trzy modelowe typy rozmieszczenia miejsc centralnych

Zasada rynkowa

Zasada komunikacyjna

Zasada administracyjna

Teoria rdzeń-peryferie

Koncepcja sformułowana przez Friedmana.

- System regionalny dzieli się na dwa główne składniki: **regiony rdzeniowe i peryferyjne**
- Rozwój peryferii jest indukowany przez centrum i od niego uzależniony. Dlatego koncepcja ta nazywana jest również **teorią rozwoju zależnego**
- Model jest ściśle związany z 4-fazową sekwencją rozwoju gospodarki.

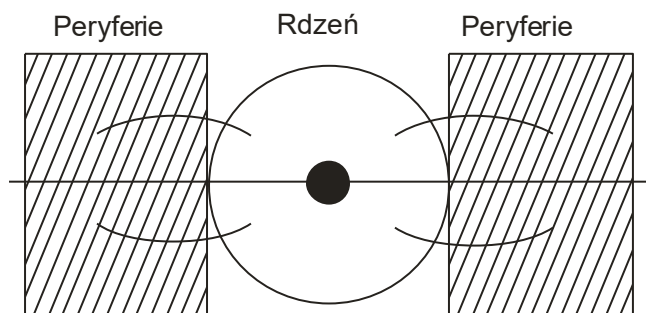
Teoria rdzeń-peryferie

Teoria etapów rozwoju Friedmana

1. Gospodarka przedindustrialna

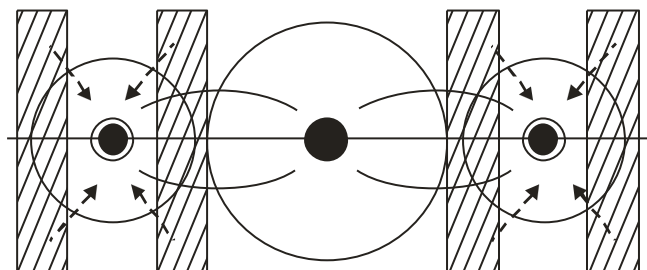
2. Faza przejściowa

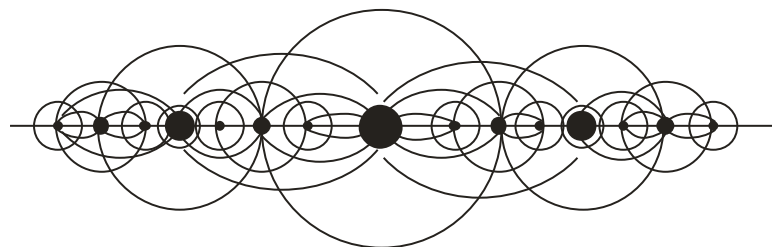
Teoria rdzeń-peryferie

Teoria etapów rozwoju Friedmana

3. Faza przemysłowa

4. Faza postindustrialna

Teoria rdzeń-peryferie

Cechy regionu rdzeniowego

- Dobre wyposażenie w środki transportu
- Ważny węzeł sieci transportowej
- Produkcja dóbr finalnych i usług
- Import siły roboczej
- Społeczność przedsiębiorców
- Tworzenie wiedzy fachowej
- Skupisko elit politycznych

Teoria rdzeń-peryferie

Cechy regionu peryferyjnego

- Słabo rozwinięta sieć transportowa
- Produkcja surowcowa
- Eksport siły roboczej
- Import dóbr finalnych
- Nieliczne inicjatywy wewnętrzne
- Posługiwanie się symbolami tworzonymi poza regionem

Teoria rdzeń-peryferie

Europejskie centrum – pentagon

14 proc. terytorium

32 proc. ludności

46% PKB

Teoria bazy ekonomicznej

Wzrost miasta wyjaśniany jest w podziale na dwa główne składniki gospodarki miejskiej

- Czynniki egzogeniczne
 - miastotwórcze, warunkujące rozwój miasta, są podstawą gospodarczą i bazą ekonomiczną
- Czynniki endogeniczne
 - uzupełniające, wtórne, skierowane na obsługę wewnętrznych potrzeb miasta

Teoria bazy ekonomicznej

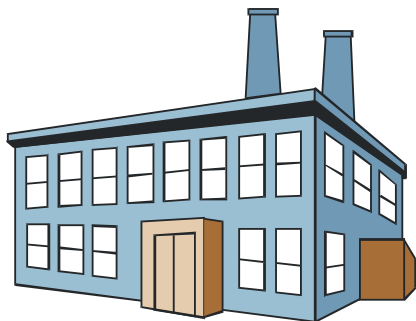
Miasto jest w tym modelu ujmowane jako układ wzajemnie oddziałujących elementów z mechanizmem mnożnikowym bazy ekonomicznej

Charakter mechanizmu mnożnikowego polega na współdziałaniu trzech czynników:

- Sektora egzogenicznego
- Ludności
- Sektora endogenicznego

Teoria bazy ekonomicznej

Mechanizm mnożnikowy

Teoria bazy ekonomicznej

Model redukcji mnożnikowej

Wyjaśnia mechanizm regresu gospodarki miejskiej i lokalnej w okresie transformacji systemowej

Regres sektora produkcyjnego prowadzi do spadku zatrudnienia

Ograniczenie miejsc pracy powoduje odpływ ludności z miast

Niekorzystne trendy demograficzne, pogorszenie warunków życia powodują ograniczenie popytu na dobra i usługi

Teoria bazy ekonomicznej

Metody pomiaru bazy ekonomicznej

- Bezpośrednie oparte na badaniach terenowych wszystkich zakładów i instytucji w mieście. Ustalane są proporcje towarów i usług produkowanych na potrzeby rynku lokalnego i na zewnątrz miasta. Na tej podstawie szacowana jest liczba zatrudnionych w działalnościach egzogenicznych i endogenicznych.

Teoria bazy ekonomicznej

Metody pomiaru bazy ekonomicznej

- Pośrednie stosowane przy badaniu dużej liczby miast. Celem tej metody jest badanie różnicowań między analizowanymi miastami.

Jednym z podejść jest metoda nadwyżki pracowników, w której stosowany jest wzór:

$$\begin{array}{l} \text{Zatrudnienie} \\ \text{egzogeniczne} \\ \text{w działalności i} \\ \text{w mieście j} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Zatrudnienie} \\ \text{całkowite} \\ \text{w działalności i} \\ \text{w mieście j} \end{array} - \left(\begin{array}{l} \text{Zatrudnienie} \\ \text{całkowite w} \\ \text{mieście j} \end{array} \times \frac{\begin{array}{l} \text{Zatrudnienie} \\ \text{całkowite} \\ \text{w działalności i} \\ \text{w kraju} \end{array}}{\begin{array}{l} \text{Zatrudnienie} \\ \text{całkowite w kraju} \end{array}} \right)$$

Teoria biegunów wzrostu

Twórcą teorii jest Francois Perroux.

Przedstawił przestrzeń jako obszar, na którym znajdują się centra zdolne do wytwarzania sił dośrodkowych i na które oddziałują siły odśrodkowe.

Nieuniknionym skutkiem ubocznym wzrostu gospodarczego jest tworzenie się biegunów wzrostu

Procesy rozwojowe są dynamizowane przez aglomeracje miejskie

Teoria biegunów wzrostu

Jakie są przyczyny uzyskania przewagi przez pewne ośrodki?

W historycznym procesie rozwoju kluczową rolę odegrał **przemysł**

Obecnie przemysł może stać się decydującym czynnikiem rozwoju jeżeli zajmuje się produkcją nowoczesną, zaawansowaną technologicznie, na którą dynamicznie wzrasta popyt

Teoria biegunów wzrostu

Jakie są przyczyny uzyskania przewagi przez pewne ośrodki?

W nowoczesnej gospodarce kluczową rolę odgrywają **usługi**.

Obserwować można gwałtowny wzrost zapotrzebowania na usługi. Wiąże się to z szybkimi przemianami technologicznymi i cywilizacyjnymi, podnoszeniem się poziomu życia i potrzebą coraz głębszego podziału pracy i postępującej specjalizacji.

Teoria biegunów wzrostu

Najważniejsze czynniki wzrostu

INNOWACJE

- Produkcja dóbr i usług najbardziej odpowiadająca potrzebom klientów
- Zdolność do przyciągania innych branż prowadząca do koncentracji aktywności (klastry)

Teoria biegunów wzrostu

Klaster – obecnie jedna z najlepszych form wspierania rozwoju regionalnego.

Klastry definiowane są jako przestrzenna koncentracja przedsiębiorstw powiązanych między sobą siatką różnorodnych powiązań i więzi kooperacyjnych i konkurencyjnych często skupionych wokół i współdziałających z uniwersytetami i innymi instytucjami, w tym władzami lokalnymi

Teoria biegunów wzrostu

Wpływ ośrodków wzrostu na otoczenie

Efekt zasysania (backwash)

Efekt rozprzestrzeniania (spread)

